

Richtlijnen voor het betrekken van personen met intellectuele handicaps bij Beleidsraadplegingen

Nederlands

Inclusion Europe

Richtlijnen voor het betrekken van personen met intellectuele handicaps bij Beleidsraadplegingen

De Convention on the Rights of People with Disabilities (CRPD) zorgt voor aanzienlijke veranderingen in het leven van mensen met intellectuele problemen en hun gezinnen. De deelname aan het maatschappelijk leven, in het bijzonder door mensen met handicaps en de organisaties die hen vertegenwoordigen, is een belangrijk element van de CRPD en een noodzakelijke vereiste voor de volledige en effectieve implementatie van de Conventie. Dat wordt benadrukt in het voorwoord tot de Conventie waarin staat dat "persons with disabilities should have the opportunity to be actively involved in decision-making processes about policies and programmes, including those directly concerning them". - (vert. mensen met handicaps moeten de kans krijgen om actief betrokken te zijn bij het beslissingsproces over beleidslijnen en programma's, met inbegrip van deze die hen rechtstreeks aanbelangen)¹

Echter, jaren na de goedkeuring van de CRPD door de Algemene Vergadering van de VN voelen mensen met intellectuele handicaps zich nog steeds uitgesloten en aan de kant geschoven tijdens dat overleg, soms zelfs binnen de organisaties die hen vertegenwoordigen. Dat is vaak te wijten aan de mogelijke moeilijkheid om aan alle specifieke ondersteuningsnoden te voorzien. Maar zonder de noodzakelijke ondersteuning worden mensen met intellectuele handicaps daadwerkelijk uitgesloten uit de deelname als vertegenwoordigers van hun eigen organisaties. Daarom worden vaak professionals erbij betrokken of gezinsleden die in naam van deze groep mensen met handicaps spreken in de plaats van hen rechtstreeks te raadplegen.

¹ CRPD, Preamble para. (o).

Inclusion Europe en zijn leden vinden de directe betrokkenheid van mensen met intellectuele handicaps bij alle beleidsprocessen van essentieel belang. Deze paper wil dan ook de specifieke principes en technieken beschrijven die dat mogelijk maken en die zouden kunnen helpen om mensen met intellectuele handicaps een welverdiende stem te geven.

1. Participatie: de motor achter de Conventie

De deelname van mensen met intellectuele handicaps in alle fasen van de beleidsontwikkeling werd formeel vastgelegd door de CRPD van de VN.

Artikel 3 van de CRPD beschrijft de algemene principes van de Conventie. Daartoe behoort het principe van de „volledige en effectieve participatie in en opname in de maatschappij“. De principes beschreven in artikel 3 zijn het eigenlijke waardensysteem van de CRPD dat de interpretatie en implementatie van alle andere rechten en plichten in de CRPD stuurt.

Artikel 4 geeft aan dat de CRPD de Aangesloten Staten vraagt om mensen met intellectuele handicaps van nabij te raadplegen en actief te betrekken via hun vertegenwoordigende organisaties doorheen de hele beleidscyclus, met inbegrip van het vastleggen van de agenda, het plannen en implementeren van het beleid evenals de programma's en diensten die een invloed hebben op het leven van mensen met een handicap. De bepalingen van artikel 4(3) geven aan dat de aangesloten Staten mensen met

handicaps, met inbegrip van kinderen met een handicap, via hun vertegenwoordigende organisaties van nabij moeten raadplegen en actief moeten betrekken.

Tenslotte omvat de CRPD van de VN ook de participatie van de Organisaties voor Mensen met een Handicap (OMH's) in het controleproces als logische afsluiting van de beleidscyclus. *Artikel 33(3)* vereist dat de maatschappij „betrokken is bij en volledig bijdraagt tot het controleproces“. De aangesloten Staten moeten zorgen voor een volledige participatie en dat is een veel sterkere verplichting dan gewone raadpleging. *Artikel 33(3)* geeft ook mensen met handicaps los van de organisaties de kans om deel te nemen.

De CRPD van de VN geeft verder aan in *artikel 29* dat mensen met een handicap daadwerkelijk toegang moeten hebben tot het politieke en openbare leven door het uitoefenen van hun stemrecht en het recht verkozen te worden. Zo zorgt de conventie ervoor dat mensen met een handicap ook lid kunnen worden van politieke partijen of niet-gouvernementele organisaties. De Aangesloten Staten hebben niet alleen de verplichting om organisaties die mensen met een handicap vertegenwoordigen of organisaties van mensen met een handicap toe te laten maar ook om „actief een omgeving te promoten waarin mensen met een handicap daadwerkelijk en volledig kunnen deelnemen aan de openbare gang van zaken“. Deze organisaties moeten dus over voldoende financiering en/of organisatorische mogelijkheden beschikken om deel te nemen aan de burgermaatschappij en het politieke leven.

2. Betekenisvolle en effectieve participatie

Hoewel er al aanzienlijke vooruitgang geboekt is op het gebied van de betrokkenheid van de burgermaatschappij

bij het beleidsbepalingsproces in verschillende Europese landen vinden mensen met intellectuele handicaps en hun families het nog steeds moeilijk om gehoord te worden, een stem te krijgen en in dialoog te treden met de overheid. Hun expertise en kennis worden vaak nog niet erkend, niet alleen omdat ze te maken krijgen met ernstige communicatie- en houdingsbarrières maar ook omdat ze niet over de nodige middelen beschikken om als gelijke partners gezien te worden.

De deelname van mensen met intellectuele handicaps in de beleidscyclus kan natuurlijk uitdagend zijn - het vergt nieuwe maatregelen en aanpassingen evenals veel flexibiliteit. Voor een zinvolle participatie moeten de mensen met intellectuele handicaps en de organisatie die hen vertegenwoordigen op een open en transparante manier bij het proces betrokken worden.

De volgende principes moeten op alle gebieden nageleefd worden als een basis om mensen met intellectuele handicaps betrokkenheid te geven.

Adequate vertegenwoordiging

De overheden en de ruimere groepen uit de burgermaatschappij moeten proactief pogingen doen om mensen met een intellectuele handicap bij het proces te betrekken. Daartoe moeten verschillende toegankelijkheidsmaatregelen geïmplementeerd worden. Organisaties van mensen met intellectuele handicaps en hun familieleden moeten actief aangemoedigd worden om woordvoerders als hun vertegenwoordigers aan te stellen tijdens deze raadplegingen.

Het is ook belangrijk om ervoor te zorgen dat dienstverleners, waaronder professioneel medisch en sociaal verzorgend personeel dataaangeeft de belangen van hun patiënten/klanten te behartigen niet als voornaamste betrokken partijen beschouwd worden.

Hoewel zij te goeder trouw kunnen zijn, moet deze praktijk vermeden worden. Zij kunnen immers de stem van mensen met een intellectuele handicap niet vervangen.

Vroege en doorlopende betrokkenheid van de burgermaatschappij.

Mensen met een intellectuele handicap zouden vanaf de eerste fasen van de beleidsplanning betrokken moeten worden bij het proces. Zo kan men ervoor zorgen dat de participatiemethodes zinvol zijn en dat mensen met intellectuele handicaps de nodige tijd krijgen om op een waardevolle manier bij te dragen tot het beleidsproces. Het is belangrijk dat de overheid erkent dat mensen met een intellectuele handicap en hun gezinsleden experts zijn wat hun eigen leven betreft.

Hun participatie moet aangehouden worden gedurende de hele beleidscyclus: bij het bepalen van de agenda, de planning, de implementatie, de controle en bij het beoordelen van beleidslijnen en diensten. Dit proces van raadpleging en participatie moet op alle niveaus plaatsvinden, zowel lokaal als regionaal, nationaal, Europees of internationaal teneinde de hele maatschappij ten volle te vertegenwoordigen.

Toegankelijke en veelzijdige vormen van inclusie met inbegrip van redelijke accommodatie om te zorgen voor een daadwerkelijke participatie

Om te komen tot een zinvolle participatie, kan het nodig zijn om diverse formats ter beschikking te stellen. Indien de participatie alleen plaatsvindt via traditionele vergaderingen kunnen mensen die niet kunnen reizen of die zich niet comfortabel voelen tijdens het spreken op een openbare plaats of voor een grote groep mensen uitgesloten worden. Er bestaan heel wat

manieren om tot daadwerkelijke participatie te komen, bijvoorbeeld: via individuele/ groepsinterviews, focusgroepen met gezinsleden en/of woordvoerders. Ook enquêtes via het internet, die eenvoudig te lezen zijn met klank en beeld, kunnen de participatie verbeteren.

Het volstaat helaas niet om mensen met een intellectuele handicap uit te nodigen om deel te nemen. Zij ervaren immers diverse barrières die hen van participatie weerhouden en hen verhinderen deel te nemen aan discussies. Voor mensen met een intellectuele handicap zijn frequente pauzes tijdens vergaderingen van cruciaal belang. Een duidelijk gestructureerde agenda met welomschreven onderwerpen, teksten die eenvoudig te begrijpen zijn evenals achtergrondmateriaal dat op voorhand wordt toegestuurd om de voorbereiding te vereenvoudigen zijn allemaal belangrijke voorbeelden van redelijke accommodatie. De overheden moeten er ook voor zorgen dat mensen met intellectuele handicaps zelf richtlijnen geven over het type aanpassingen dat zij nodig hebben.

Opbouwen van vaardigheden, middelen en het bevorderen van goede praktijken

Mensen met een intellectuele handicap kunnen niet op een gelijkwaardig niveau participeren als ze niet geïnformeerd worden over hun rechten, in het bijzonder wat betreft hun recht om te participeren in de zaken die hen aanbelangen. Daarom moeten mensen met een intellectuele handicap evenals hun familieleden op de hoogte zijn van de rechten van de mens, met inbegrip van de rechten die opgenomen zijn in de CRPD. Ze moeten ook leren hoe ze betrokken kunnen worden bij beleidsdebatten. Via verschillende opbouwende activiteiten moeten ze vertrouwen en vaardigheden verwerven om deel te nemen aan vergaderingen.

Maar tijdens het uitvoeren van deze opbouwende activiteiten moeten de OMH's ondersteund worden door de Aangesloten Staten, zoals aangegeven in artikel 29. Het opbouwen van vaardigheden moet beschikbaar zijn voor gezinsleden, mensen met handicaps en de organisaties die hen vertegenwoordigen. Vaardigheden kunnen op verschillende manieren worden opgebouwd, via seminars, conferenties, boeken en online middelen.

3. Georganiseerde burgermaatschappij wat intellectuele handicaps betreft

In de 1950 nam men afstand van het traditionele medische model van intellectuele handicaps. Er ontstonden over heel Europa organisaties met familieleden van mensen met intellectuele handicaps. Deze beweging streefde ernaar de kinderen uit de ziekenhuizen en sanatoria te halen en was gericht op onderwijs, opleiding en integratie in de maatschappij eerder dan op een medische behandeling.

De stichting in 1960 van de "European League of Societies for Persons with Mental Handicap" toonde aan dat een nauwe samenwerking binnen Europa essentieel was daarbij. Kort daarna, in 1964, groeide deze samenwerking uit tot een internationaal niveau. De naam werd veranderd naar de "International League of Societies for Persons with Mental Handicap", nu Inclusion International.

De roots van deze gezinsbeweging liggen stevig vervat in de zelfhulpfilosofie. Waar de voorzieningen voor mensen met een intellectuele handicap onvoldoende zijn of als er nieuwe concepten ontstaan die een nieuw soort ondersteunende dienst vereisen, leidde deze beweging tot de nodige ontwikkelingsactiviteiten, ze

lobbyde bij de regering om de noodzakelijke steun te verkrijgen en heel vaak werden ook ondersteunende diensten op zelfhulpbasis opgestart. Dat werd ondersteund door een ander belangrijk principe van de beweging - dat de gezinsleden de meerderheid moeten uitmaken in de beslissingsorganen van organisaties.

In de jaren 1980 was deze beweging ook één van de eerste die erkende dat mensen met een intellectuele handicap zelf moeten deelnemen aan de beslissingen die betrekking hebben op hun leven. Sindsdien vond er in de voorbije 30 jaar een significante erkenning voor en groei van dit principe plaats in alle landen van Europa. Mensen met intellectuele handicaps beginnen hun eigen rechten te verdedigen en behartigen zo hun eigen belangen.

Vandaag zijn er dergelijke groepen of organisaties in alle Europese landen. Ze organiseren ondersteuning en training, uiten hun zorgen en vormen een belangrijke drijfveer voor de ontwikkeling. Op Europees niveau zijn ze georganiseerd in het European Platform of Self-Advocates (EPSA).

In sommige landen hebben mensen met intellectuele handicaps hun eigen nationale, regionale of lokale zelfhulporganisatie opgericht, die wettelijk onafhankelijke NGO's zijn. In andere landen hebben ze groepen gevormd onder de koepel van de gezinsorganisaties en nemen ze op gelijk niveau deel aan het beslissingsproces.

Hoe de organisatie ook eruitziet, politieke erkenning en financiering zijn de twee moeilijkste onderwerpen als het op zelfvertegenwoordiging aankomt. Vaak voorzien Europese overheden niet de nodige financiële steun voor zelfvertegenwoordiging waardoor deze belangrijke en rechtstreekse stem van mensen met een intellectuele handicap afhangt van de sporadische steun van derden.

De Europese overheden moeten een belangrijke rol vervullen. Ze moeten aanhouden en ervoor zorgen dat de raadplegingen van de mindervalidenbeweging ook steeds oor hebben voor de mensen met intellectuele handicaps zelf, niet alleen via hun woordvoerders. Deze politieke erkenning als gelijkwaardige burgers zal hun stem op alle beleidsvlakken versterken.

4. De nood aan toegankelijke en tijdige informatie

Mensen met een intellectuele handicap zijn experts als het op de zaken die hun leven betreft aankomt. Ze zouden dus, mits de nodige ondersteuning, zeker een waardevolle input kunnen leveren. In het voorwoord erkent de CRPD van de VN dat de handicap niet alleen voortvloeit uit de mindervaliditeit zelf maar ook uit de barrières die de volledige en daadwerkelijke participatie in de weg staan van mensen met een handicap in de maatschappij, op hetzelfde niveau als de anderen. Het gebrek aan toegankelijke en tijdige informatie kan de sociale uitsluiting zo verder bestendigen. Het voorkomt dat mensen met een handicap hun stem kunnen laten horen tijdens het beleidsproces.

Om dat te voorkomen en om te voldoen aan artikel 9 van de CRPD van de VN waarin staat dat informatie voor het algemene publiek beschikbaar moet worden gesteld aan mensen met handicaps in een „toegankelijk formaat en via een toegankelijke technologie“, zouden de beleidsbepalers ervoor moeten zorgen dat ze mensen met een intellectuele handicap de middelen bezorgen om efficiënt te kunnen deelnemen aan alle fasen van de beleidsontwikkeling.

Rekening houdend met het feit dat mensen met een intellectuele handicap het moeilijk zouden kunnen vinden om

bepaalde documenten te begrijpen of meer tijd zouden kunnen nodig hebben om complexe problemen te begrijpen, zou alle informatie die wordt verschaft aan mensen met een intellectuele handicap eenvoudig leesbaar moeten zijn. Hoewel er geen wettelijke definitie bestaat van een tekst die „eenvoudig leesbaar“ is, kunnen de Europese normen voor het leesbaar en begrijpbaar maken van informatie² de beleidsbepalers helpen bij het opmaken van toegankelijke versies van hun documenten.

Er bestaan verschillende manieren om een gewone tekst om te zetten tot een eenvoudig leesbare versie en om ervoor te zorgen dat deze omzetting inderdaad begrijpbaar is voor mensen met diverse intellectuele handicaps. Zo zou men de eenvoudig leesbare versie kunnen opmaken en daarna mensen met een intellectuele handicap kunnen vragen om deze na te lezen. Een andere meer participatieve aanpak, die ook zeker de voorkeur geniet, bestaat erin om vanaf het begin van de ontwikkeling van de tekst al samen te werken met mensen met een intellectuele handicap. Het testen van een eenvoudig leesbare tekst bij zowel de individuen als binnen een groep is in elk geval noodzakelijk. Dat moet gebeuren bij mensen met uiteenlopende handicaps en verschillende soorten ervaring.

Het eindproduct moet in elk geval aangepast zijn aan de doelgroep, het moet duidelijk zijn en aangepast aan de leeftijd. Kinderen met een intellectuele handicap moeten in het bijzonder geraadpleegd worden als het om zaken gaat die hen aanbelangen. Artikel 7 van de CRPD van de VN geeft duidelijk aan dat „kinderen met een handicap het recht hebben om hun visie vrij uit te drukken over alle zaken die hen aanbelangen. Hun visie krijgt het nodige belang in verhouding tot hun leeftijd en maturiteit, op een gelijkwaardige basis met andere kinderen. Ze moeten de nodige, aan hun leeftijd aangepaste ondersteuning krijgen om dat recht te kunnen uitoefenen.“

² Inclusion Europe, Brussels, 2010

De overheden moeten ervoor zorgen dat ze het meest geschikte formaat kiezen om informatie voor te stellen, zij het schriftelijke informatie, elektronische informatie, auditieve of visuele informatie.

Als het om geschreven tekst gaat, moet men gewone woorden hanteren. De woorden moeten doorheen de hele tekst consequent gebruikt worden en waar nodig ook toelichting krijgen. De zinnen moeten kort en beknopt zijn, liefst met één idee per zin en één zin per lijn. Passieve constructies moeten vermeden worden. Hetzelfde geldt voor percentages en grote getallen. Bovendien kunnen mensen met een intellectuele handicap schriftelijke informatie ook gemakkelijker vatten als deze vergezeld wordt van beelden.

Naarmate de CRPD van de VN de toegang van mensen met een handicap bevordert tot nieuwe informatie- en communicatietechnologieën en bijzonder in het internet (artikel 9), moeten de Overheden ervoor zorgen dat de openbare websites toegankelijk zijn voor mensen met een intellectuele handicap. Hoewel de richtlijnen voor geschreven teksten ook gelden voor websites, zou het installeren van software zoals een leesprogramma mensen met intellectuele handicaps verder kunnen helpen bij het surfen doorheen de pagina's. Ook zoekhulpmiddelen zijn erg belangrijk voor mensen met een handicap. Men moet er tevens voor zorgen dat de homepagina van de website duidelijk verklaart waarover de website gaat. De navigatiebalken moeten steeds op alle pagina's van een specifieke website te zien zijn.

Videofragmenten zijn erg nuttige tools voor het delen van informatie met mensen met een intellectuele handicap. Ze moeten echter eenvoudig zijn en beperkt worden tot minder dan 30 minuten. De eventuele ondertitels moeten eenvoudig te lezen zijn. Bovendien moeten de ondertitels lang genoeg op het scherm blijven staan zodat

mensen met een intellectuele handicap ze kunnen lezen. Audio-informatie moet dezelfde richtlijnen volgen. De sprekers moeten langzaam en duidelijk praten, pauzes inlassen en ze moeten belangrijke informatie meerdere keren herhalen.

Mensen met een intellectuele handicap kunnen meer tijd nodig hebben om te reageren op een raadpleging. De beleidsbepalers moeten daarmee rekening houden in hun planning. Hoewel het voor mensen die hun eigen belangen behartigen langer kan duren om informatie te begrijpen en een antwoord voor te bereiden, is hun stem cruciaal bij het ontwikkelen van een beleid dat een impact heeft op hun leven. Men moet dan ook alle nodige maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat zij betrokken worden bij discussies. De overheden moeten dan ook erkennen dat mensen met een handicap over expertise beschikken en ze moeten redelijke accommodatie voorzien om hen te ondersteunen bij het uiten van hun visie.

5. Richtlijnen voor betrokkenheid bij raadplegingen

Mensen met intellectuele handicaps hebben drie grote vereisten bij het deelnemen aan raadplegingen:

- Ze hebben informatie nodig in een eenvoudige taal die relevant is voor hen in hun levenssituatie.
- Ze hebben veel meer tijd nodig om te bespreken en te begrijpen.
- Ze hebben onafhankelijke ondersteuning nodig om hen te helpen hun eigen beslissingen te nemen.

De ervaring leert ons dat het mogelijk is om alle raadplegingen en vergaderingen met de burgermaatschappij zo aan te passen dat ook mensen met een intellectuele handicap er actief kunnen aan deelnemen. Indien men niet aan deze vereisten voldoet – zoals

het geval is met de meeste raadplegingen tot nu toe – is de deelname van de mensen die zichzelf vertegenwoordigen slechts schijn en kan deze het zelfbeeld van de deelnemers aantasten.

Hoewel we alle inspanningen aanmoedigen en ondersteunen om de gewone raadplegingen meer inclusief te maken, kunnen ook bijkomende en specifieke raadplegingen met enkel mensen die hun eigen belangen behartigen noodzakelijk zijn. Zo kunnen specifieke onderwerpen besproken worden en op een andere, meer geschikte manier geformuleerd worden.

Richtlijnen voor schriftelijke raadplegingen

Schriftelijke raadplegingen via het internet zijn een belangrijk hulpmiddel voor beleidsbepalers op nationaal en Europees niveau. De Stakeholder Consultation Guidelines van de Europese Commissie beschrijven de principes voor het bepalen van de te gebruiken methode. In de praktijk dreigen mensen met een intellectuele handicap als betrokkenen nog steeds uit de boot te vallen bij deze raadplegingen.

Globaal heeft dat te maken met drie toegankelijkheidsproblemen:

1. Toegankelijkheid van de technologie: mensen met een intellectuele handicap hebben nog steeds minder toegang tot online raadplegingen dan andere burgers.
2. Toegankelijkheid van de inhoud: de vragen zijn vaak zo opgesteld dat ze moeilijk te begrijpen zijn voor eender welke Europese burger.
3. Toegankelijkheid van de kanalen om op de raadplegingen te antwoorden. Veel mensen met een intellectuele handicap hebben het moeilijk om hun eigen mening neer te schrijven. Ze hebben daarbij de steun nodig van andere mensen of zouden de toelating

moeten krijgen om hun bijdrage via stemopname te leveren.

Deze problemen kunnen vermeden worden of beter aangepakt worden als mensen met een intellectuele handicap als doelgroep worden omschreven in de raadplegingen.

Richtlijnen voor de betrokkenheid van mensen met een intellectuele handicap in de algemene raadplegingsvergaderingen

Hoewel steeds meer mensen met een intellectuele handicap actief deelnemen aan gebeurtenissen samen met vele andere deelnemers, voelen ze zich vaak ontgoocheld wanneer ze niet volledig kunnen volgen en deelnemen doordat een aantal basisrichtlijnen voor de toegankelijkheid niet werden nageleefd.

De organisatoren van algemene beleidsraadplegingen zouden overwegingen inzake de toegankelijkheid van meet af aan in hun planning moeten opnemen. Van meet af aan rekening houden met deze problemen, is uiterst doeltreffend gebleken en vermijdt dure veranderingen in programma's en locaties. Inclusion Europe heeft drie belangrijke materialen ontwikkeld om dit werk te vereenvoudigen:

1. "Guidelines for Organizers of Meetings and Conferences" die helpen bij het planningsproces.
2. "Rules for Speakers" die voorafgaand aan het evenement onder alle sprekers verspreid kunnen worden.
3. "Rules for Meetings" die samen verspreid moeten worden met de toegankelijkheidskaarten tijdens het evenement.

De belangrijkste aanbevelingen luiden als volgt:

Papers en materialen:

Deze materialen zijn cruciaal voor het begrijpen en volgen van een conferentie, ze moeten dan ook in duidelijke taal worden omgezet. Ze moeten minstens twee weken voorafgaand aan het evenement naar alle deelnemers worden verstuurd. Daar deze teksten een korte samenvatting zijn van de inhoud van de volledige papers kunnen ze alle deelnemers helpen en kunnen ze ook vlot omgezet worden in andere talen.

Vorbereidende vergadering:

Een vergadering die plaatsvindt voor de conferentie van start gaat. Alle deelnemers met een intellectuele handicap zouden samen met hun hulpverleners uitgenodigd moeten worden. De doelen van deze vergadering zijn:

- Uitleggen hoe de conferentie zal verlopen en welke sessies toegankelijk zijn en welke maatregelen mensen mogen verwachten wat de toegankelijkheid betreft.
- De thema's en de inhoud van de verschillende sessies in duidelijke bewoordingen uitleggen.
- De deelnemers met een intellectuele handicap helpen om hun eigen ideeën te vormen en hun vragen bij de verschillende onderwerpen te formuleren.
- De deelnemers herinneren aan het juiste gebruik van de toegankelijkheidskaarten en de algemene regels voor de vergadering.

Toegankelijke sessies:

Vooraf bij grote evenementen is het niet altijd mogelijk om alle sessies toegankelijk te maken voor mensen met een intellectuele handicap, bijvoorbeeld tijdens wetenschappelijke presentaties. Gelieve ervoor te zorgen dat er in deze gevallen een alternatief programma is en/of dat de

niet-toegankelijke sessies gelijk gespreid zijn over de conferentiedag. Het is ook erg belangrijk om duidelijk de toegankelijke sessies aan te geven in het programma en om bij het begin van elke sessie aan te geven of deze al dan niet toegankelijk is.

Pauses:

Deelnemers met een intellectuele handicap kunnen het moeilijk hebben een lange sessie te volgen zonder pauzes. De toegankelijke sessies mogen dan ook niet te lang duren. Om de deelname en het begrip van de mensen met een intellectuele handicap te verbeteren, kan een korte pauze na een presentatie en voor een vragenuurtje erg nuttig zijn. Tijdens de pauze krijgen de hulpverleners de kans om bepaalde ideeën die tijdens de presentatie werden aangehaald verder toe te lichten.

Werkgroepen:

Alle deelnemers aan de vergadering of conferentie (met inbegrip van deelnemers met een intellectuele handicap) kunnen het interessant vinden om deel te nemen aan werkgroepen van maximum 20 personen. Ervaringen en informatie uitwisselen is belangrijk voor de deelnemers en dat gaat voor iedereen vaak gemakkelijker in kleine groepen dan tijdens plenaire sessies.

Interpretatie:

Tijdens internationale meetings is het erg belangrijk om tolken te voorzien en zo het begrip te vergemakkelijken. Meestal spreken mensen met een intellectuele handicap geen andere talen. Soms kunnen hulpverleners wel voor hen vertalen. Dat vereist tijd. De spreker zal dan ook zijn/haar presentatie erg langzaam moeten geven.

De Regels voor Sprekers:

alle sprekers moeten zich ervan bewust zijn dat u een toegankelijk evenement plant nog voor ze hun presentaties beginnen voor te bereiden.

Visuele hulpmiddelen:

„Een beeld zegt meer dan 1000 woorden“ en helpt mensen met een intellectuele handicap ook om de presentaties beter te kunnen volgen. Gelieve alle sprekers aan te moedigen om ondersteunend materiaal met afbeeldingen en pictogrammen te gebruiken?. PowerPointpresentaties, slides of videofragmenten kunnen helpen hen te ondersteunen tijdens hun voordracht. Zorg ervoor dat de nodige technische uitrusting beschikbaar is.

Specifieke raadplegingen met mensen met een intellectuele handicap en hun organisaties

Focusgroepen die specifiek zijn opgezet volgens de specifieke noden van mensen met een intellectuele handicap kunnen

een doeltreffend hulpmiddel vormen om hen bij de raadplegingen te betrekken. Het is echter noodzakelijk om te zorgen voor een representatieve selectie van deelnemers. Er moet bijzondere aandacht gaan naar mensen met een ernstige invaliditeit of complexe behoeften tijdens het selectieproces.

Een goede manier om dit soort raadplegingen te organiseren is om representatieve zelfhulporganisaties of groepen erbij te betrekken. Indien zij voldoende voorbereidingstijd krijgen, kunnen ze de kwesties met hun leden bespreken en zo de visie van meerdere mensen naar voren brengen.

Bij het organiseren van dergelijke focusgroepen moet men de deelnemers voldoende voorbereidingstijd gunnen en voldoende ervaren en onafhankelijke ondersteuning bij de besprekingen.

Inclusion Europe
Rue d'Arlon 55 – B
1040 Brussels – Belgium
secretariat@inclusion-europe.org
Tel.: +32-2-502 28 15
Fax : +32-2-502 80 10
www.inclusion-europe.org

Medegefinancierd door de Europese Commissie